

DE TOEGANG TOT (SPECIALISTISCHE) ONDERSTEUNING VOOR HET LEEFDOMEIN OPVOEDEN EN OPGROEIEN VIA DE CJG TEAMS

0. Inleiding

In 2013 heeft het college ingestemd met de nota *Toegang tot ondersteuning in de gemeente Heerenveen* voor de kolommen Werk, Inkomen en Zorg, en Leefbaarheid en Meedoen. De toegang tot de kolom Opvoeden en opgroeien kon op dat moment niet worden uitgewerkt, omdat er nog te veel onduidelijkheid was over de nieuwe Jeugdwet.

Inmiddels is de nieuwe Jeugdwet een feit en is de toegang tot de kolom Opvoeden en opgroeien uitgewerkt. In deze nota komen de uitgangspunten uit de nota *Toegang tot ondersteuning in de gemeente Heerenveen*, de ervaringen uit de Werkplaats Integratie 1^e lijn en de in regionaal verband ontwikkelde notitie Gebiedsgericht werken samen.

1. Visie Zorg voor Jeugd

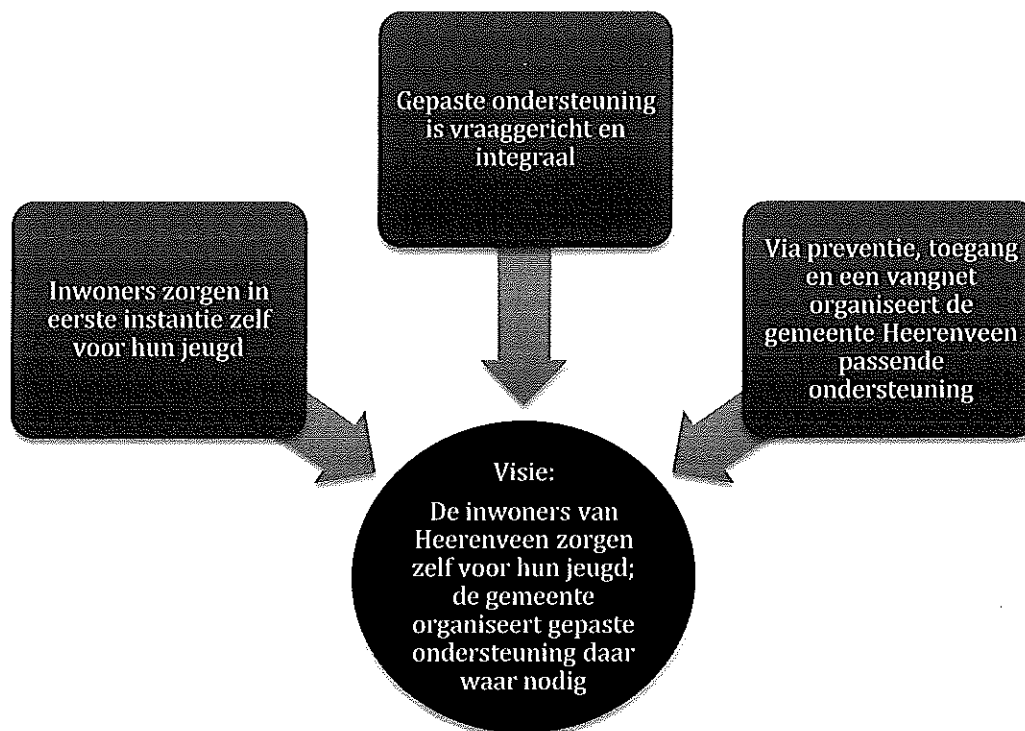
In aansluiting op de visie sociaal beleid is een visie Zorg voor Jeugd opgesteld. Kern van deze visie is:

De inwoners van Heerenveen zorgen zelf voor hun jeugd: de gemeente organiseert gepaste ondersteuning waar mogelijk.

Het kind staat centraal in deze visie; uitgangspunten zijn

- Inwoners zorgen in eerste instantie zelf voor hun jeugd
- Gepaste ondersteuning is vraaggericht en integraal
- Via preventie, toegang en vangnet organiseert de gemeente gepaste ondersteuning.

In schema ziet dit er als volgt uit.

Toelichting visie zorg voor jeugd

Inwoners zorgen zelf in eerste instantie voor hun jeugd

Het versterken van de verantwoordelijkheid en de regie van onze inwoners behoort tot de kern van de transformatieopgave. Deze verandering vraagt om een andere rol van zowel inwoners, professionals als de gemeente. Wat jongeren en ouders zelf kunnen bijdragen is leidend, in combinatie met hun sociale netwerk en eventuele professionele ondersteuning. Professionals moeten in het proces bereid zijn om een stap terug te doen als hier behoefte aan is. Dit geeft ruimte en vertrouwen om het (weer) zelf te kunnen. Het zelfoplossend vermogen wordt hierdoor versterkt waarmee mensen weerbaar worden tegen nieuwe en/of zwaardere problematiek.

Gezond en veilig opgroeien is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van ouders of verzorgers. Ouders hebben zelf de regie en zeggenschap over de opvoeding van hun kinderen, hoe verschillend zij ook zijn. Opvoeden doet een gezin niet alleen, maar in samenwerking met de omgeving. Daar waar het niet goed gaat met kinderen en jongeren organiseert de gemeente dat er, samen met de eigen omgeving van kind en gezin, samenhangende ondersteuning geboden wordt. De ingezette professional neemt de regie niet over; ouders hebben de zeggenschap over de zorg en ondersteuning die wenselijk of nodig is.

Gepaste ondersteuning is vraaggericht, integraal en liefst dicht bij huis

De gemeente Heerenveen gaat uit van positief jeugdbeleid. De gewone, positieve ontwikkeling en opvoeding van jongeren staat centraal. Bij het bieden van ondersteuning (bijspringen) dan wel zorg (meelopen of – tijdelijk – overnemen) staat niet het aanbod centraal, maar de behoefte en mogelijkheden van ouders en kinderen. Bijspringen en meelopen komen dus in samenwerking tot stand en vragen van zowel de afnemer als de aanbieder een actieve en assertieve houding. Steeds opnieuw wordt gesignaleerd wat de behoefte is en wat bijdraagt aan het beantwoorden van de vraag of het herstel van de zelfredzaamheid van de burger. Een groot deel van de vragen wordt met lichte vormen van zorg en ondersteuning opgelost. Hierdoor blijven kleine problemen klein en wordt het gebruik van dure vormen van zorg voorkomen.

De gemeente Heerenveen werkt integraal. Eén gezin, één plan, één aanspreekpunt en (waar mogelijk) één budget is het uitgangspunt. Er wordt daarbij gewerkt vanuit de leefwereld van ouders en jeugdigen. De professionals van het CJG leveren maatwerk in de ondersteuning van gezinnen en hun kinderen. Stelsels, domeinen en hun loketten zijn daaraan ondergeschikt. Een jongere die zowel jeugdhulp als geestelijke gezondheidszorg nodig heeft, ontvangt een passend arrangement aan zorg en wordt zo min mogelijk doorverwezen. Deze vorm van ontschotting wordt ook toegepast op zorg afkomstig uit andere domeinen. Dit draagt bij aan de samenhang, aan de kwaliteit van zorg en het terugdringen dan wel verkorten van het gebruik ervan.

Bij het organiseren van ondersteuning kiest de gemeente Heerenveen ervoor om dit zo dicht mogelijk rondom de jongere of het gezin te organiseren en beschikbaar te stellen. Het bieden van ondersteuning in de directe leefomgeving van kinderen en jongeren is nodig om veilig en gezond te kunnen opgroeien. De inzet van ondersteuning uit het vrijwillig kader wordt zoveel mogelijk gescheiden van de gedwongen hulp. Dit voorkomt dat gezinnen zorgmijdend gedrag gaan vertonen uit angst voor stigmatisering en overname vanuit het gedwongen kader.

Bij het bieden van ondersteuning staat de behoefte van kinderen, jongeren en ouders centraal. Niet het aanbod is leidend voor de vorm of duur van de ondersteuning. Dit vraagt van professionals een actieve houding om te werken vanuit het cliëntperspectief en de (onderliggende) vraag. Professionals bepalen samen met kinderen, jongeren, ouders en hun omgeving hoe het beste kan worden ingespeeld op hun behoeften. Ondersteuning wordt niet geboden zonder eerst in kaart te brengen wat mensen zelf

kunnen ondernemen om hun probleem op te lossen. Een oplossing zonder eigen kracht bestaat niet.

Via preventie, toegang en een vangnet organiseert de gemeente Heerenveen passende ondersteuning

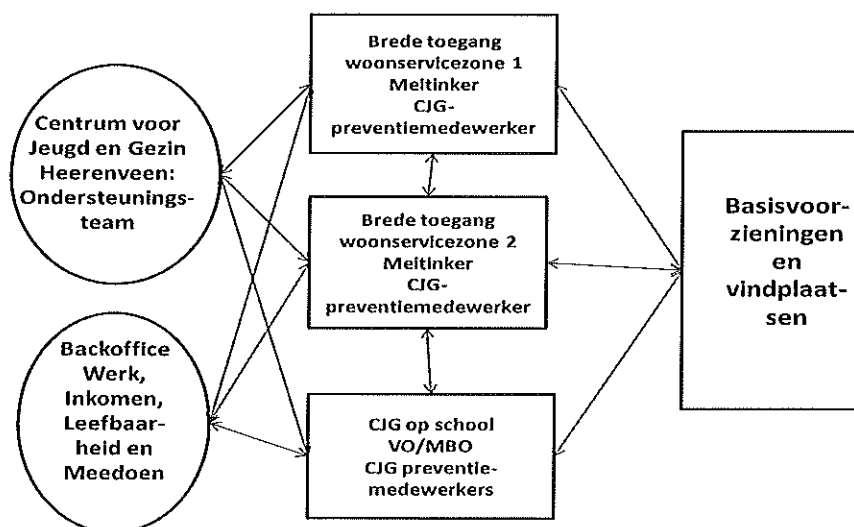
Naast de eigen familie of vriendenkring is het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) in de gemeente Heerenveen de herkenbare plek waar burgers preventief terecht kunnen met alle vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid en andere ondersteuningsvragen die kunnen spelen in een gezin. Dit kan online, via de telefoon, door gewoon even binnen te lopen of via de professionals op de vindplaatsen.

Het CJG gaat zich gebiedsgericht organiseren in CJG teams. Deze teams maken deel uit van de bestaande netwerken van professionals en vrijwilligers in de wijken en dorpen. Het CJG team kent de partners in het gebied, de initiatieven en onderhoudt goede contacten met professionals en vrijwilligers die dagelijks met jeugdigen en gezinnen werken. De professionals van het team staan zelf met beide benen in het gebied, omdat zij, naast hun werkzaamheden voor het CJG team, actief zijn op de vindplaatsen, bijvoorbeeld als schoolmaatschappelijk werker of JGZ-verpleegkundige. Het CJG team is het team dat signalen oppikt uit het gehele wijknetwerk en de plek waar iedereen terecht kan met vragen en zorgen over opvoeden, opgroeien en gezondheid.

De professionals in de CJG teams krijgen de ruimte en het vertrouwen om hun werk effectief uit te kunnen voeren. Professionals staan naast de gezinnen en werken proces- en contextgericht. De burger oordeelt of een professional naar tevredenheid handelt. Uitvoerende organisaties werken vanuit een gemeenschappelijke visie, die past binnen door de gemeente Heerenveen ontwikkelde richtinggevende kaders. De gemeente geeft haar maatschappelijke partners vervolgens het vertrouwen om datgene te doen wat nodig is. Hierbij stuurt de gemeente op resultaten.

2. Uitwerking visie in het Centrum voor Jeugd en Gezin Heerenveen

De uitwerking van de visie in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Heerenveen ziet er schematisch als volgt uit en wordt vervolgens toegelicht in de daarna volgende paragrafen.

2.1. Wat verstaan we onder het CJG?

Het CJG richt zich zowel op de uitvoering van preventieve taken als op de uitvoering van complexere ondersteuningstaken. Zowel de CJG preventiemedewerkers (vaste CJG contactpersonen voor de vindplaatsen) als de medewerkers die getraind zijn om gezinnen bij te staan met zwaardere problematiek, maken deel uit van het CJG.

De CJG preventiemedewerkers vormen met de meitinkers in de woonservicezones de brede toegang, waarbij zij voorlopig ieder worden aangestuurd vanuit hun eigen organisaties (zie ook paragraaf 2.5.). Zij werken dus gebiedsgericht. De medewerkers die zwaardere ondersteuning bieden als dat nodig is, werken gemeentebreed in het zgn. ondersteuningsteam.

De taken die de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) uitvoert in het kader van de Wet publieke gezondheid (WPG) vallen wel onder het CJG, maar niet onder het gebiedsgericht werken in de brede toegang of het ondersteuningsteam. Overigens kunnen medewerkers van de JGZ ook worden ingezet als CJG preventiemedewerker.

2.2. Voor wie?

Alle inwoners met vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid kunnen terecht bij de CJG preventiemedewerker in de brede toegang. Dit geldt zowel voor kinderen, jongeren, ouders, als voor professionals. De CJG preventiemedewerker is een bekend gezicht op en werkt in de vindplaatsen en basisvoorzieningen.

Met de meitinkers wordt één team gevormd. Ook zij kunnen vragen krijgen over opvoeden, opgroeien en gezondheid. Enkelvoudige vragen kunnen de meitinkers zelf beantwoorden. Zij weten voor welke vragen en met welke signalen zij hun CJG collega's kunnen inschakelen. Dit geldt omgekeerd net zo.

2.3. Waarover?

Alle vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid kunnen worden gesteld bij het CJG. Dit kan bij de brede toegang, maar ook via andere CJG kanalen.

Functies van het CJG zijn:

- Informatie en advies

Informatie is op verschillende, laagdrempelige manieren beschikbaar voor ouders, opvoeders, professionals. Face-to-face, telefonisch, maar ook digitaal. Het gaat er om dat alle ouders, opvoeders, jongeren en professionals terecht kunnen bij het CJG of bij de basisvoorzieningen¹. De basisvoorzieningen kunnen, indien nodig, het CJG erbij halen.

- Signalering

De CJG preventiemedewerkers in de brede toegang vormen de toegang voor signalen van *professionals* op de basisvoorzieningen. Enkelvoudige vragen van professionals of ouders op de basisvoorzieningen worden zo veel mogelijk beantwoord door de professionals zelf of door de CJG preventiemedewerker die gekoppeld is aan de vindplaats.

Onder signalering valt ook de zgn. waakvlamfunctie wanneer de ondersteuning van een kind/gezin is afgesloten. Deze monitoringsfunctie kan, wanneer daar afspraken over zijn gemaakt, door de CJG preventiemedewerkers worden uitgevoerd.

¹ Onder basisvoorzieningen verstaan we hier die voorzieningen waar vrijwel alle ouders en kinderen komen en dus te vinden zijn. Denk daarbij aan de jeugdgezondheidszorg, peuterspeelzalen, scholen, kinderopvang, huisartsen, verloskundigen en kraamzorg. Maar ook preventieve voorzieningen als sportverenigingen, welzijnswerk of scouting.

- *Aanbod*

Het CJG heeft een laagdrempelig, preventief aanbod dat integraal en vraaggericht is. Denk aan prenatale voorlichting, sociale vaardigheidstrainingen, speelinstuif, informatieavonden over positief opvoeden, etc. Daarnaast signaleert het CJG dubbelingen en hiaten in de basisvoorzieningen en maakt gebiedsanalyses als input voor beleid.

- *Versterken basisvoorzieningen*

De preventiemedewerkers van het CJG werken outreachend, zijn zichtbaar en herkenbaar voor iedereen. Zij hebben een stevige verbinding met de basisvoorzieningen die preventief werken en vroegtijdig signaleren. Zij zetten in op het versterken van de competenties en het coachen van de professionals in de basisvoorzieningen op het gebied van observeren, preventie en vroegsignalering. Zij praten met ouders/opvoeders en ondernemen vervolgens actie. Zo nodig kunnen zij het CJG ondersteuningsteam erbij halen.

- *Analyse en brede vraagverheldering (onderzoek, diagnose, opstellen gezinsplan)*

Wanneer uit signalen van de vindplaatsen en eigen bevindingen blijkt dat een bredere analyse nodig is, wordt deze door een medewerker van het CJG ondersteuningsteam uitgevoerd. Hierbij wordt altijd gekeken naar alle leefdomeinen, dus niet alleen naar opvoeden, opgroeien en gezondheid. Wanneer blijkt dat er sprake is van meervoudige problematiek wordt samen met de gezinsleden een plan opgesteld (één kind/één gezin, één plan, één aanspreekpunt).

Wanneer uit de analyse blijkt dat binnen het gezin problematiek op bijvoorbeeld het terrein van werk en inkomen voorliggend is, zal een meitinker eerste aanspreekpunt zijn.

- *Toedelen en organiseren benodigde expertise (zorg erbij halen)*

Bij het opstellen van het plan wordt eerst gekeken naar het eigen netwerk. Wie uit het netwerk kan een bijdrage leveren aan het plan? Vervolgens zal worden gezocht naar vrijwilligers in het gebied die ingezet kunnen worden. Wanneer dat niet mogelijk is of de problematiek te complex is, kan specialistische hulp worden ingezet. Het inschakelen van specialistische hulp gebeurt eveneens door het CJG ondersteuningsteam. Het gezinsplan vormt de basis voor het inschakelen van hulp en vervangt de vroegere 'indicatie'. De leden van het CJG ondersteuningsteam mogen onder nader te bepalen voorwaarden zelf specialistische hulp inschakelen. Dit wordt nog uitgewerkt in het beleidsplan.

- *Zorgcoördinatie*

De medewerker van het CJG ondersteuningsteam die het plan samen met het gezin opstelt, is ook het aanspreekpunt. Wanneer het gezin de regie op het plan niet zelf kan voeren, doet de CJG medewerker dit. Dit is, zo mogelijk, tijdelijk. Eén van de resultaten van het plan moet in zo'n geval zijn dat het gezin de regie weer zelf gaat voeren.

In het geval van behandeling door een specialist ligt de behandelcoördinatie bij de behandelaar. Hoe dit precies vorm krijgt, wordt uitgewerkt op bovenlokaal niveau.

- *Lichte (pedagogische) hulpverlening*

Het CJG ondersteuningsteam is verantwoordelijk voor het bieden van lichte (pedagogische) hulpverlening. De expertise van diverse soorten ambulante hulp uit het huidige stelsel wordt in het CJG ondersteuningsteam samengevoegd. Daarmee is het mogelijk om het aanbod aan lichte (pedagogische) hulpverlening uit te breiden.

- *Borgen van de veiligheid*

Alle CJG medewerkers zijn zodanig getraind dat zij veiligheidssituaties kunnen herkennen en weten wanneer zij dwang en drang moeten inschakelen. Het CJG voert drang en dwang niet zelf uit, maar haalt deze functie erbij wanneer dat nodig is.

Een deel van bovenstaande taken is nieuw voor het CJG. Het CJG vervult in het nieuwe jeugdstelsel een cruciale rol bij het verhogen van de kwaliteit van de jeugdhulp en de vermindering van het gebruik van (dure) specialistische voorzieningen. Daarmee wordt het hulpaanbod doelmatiger en overzichtelijker: voor ouders, voor de basisvoorzieningen en voor de aansturing door de gemeenten. Wanneer het CJG hulp nodig heeft, kan het een beroep doen op de pool van experts.

Pool van experts

De pool van experts is er in de eerste plaats voor consultatie en advies, zodat het CJG zelf weer verder kan. Ook wanneer een kind of gezin nader onderzoek of diagnostiek nodig heeft, wordt een specialist van de pool van experts ingeschakeld. De pool van experts kan adviseren bij het opstellen van het gezinsplan.

De pool heeft een regionale functie en wordt met de gemeenten uit de regio Zuidoost Friesland gezamenlijk gefinancierd en opgezet.

Taken pool van experts

- Adviseren bij complexe cases, wanneer het CJG er niet uitkomt. Ofwel wanneer voor het CJG de problematiek niet duidelijk is, ofwel wanneer de oplossing niet duidelijk is.
- Adviseren bij 'probleemtrends' in een gebied (collectief, niet op individueel niveau).
- Deskundigheidsbevordering (incl. coaching) bieden aan CJG en basisvoorzieningen.
- Adviseren bij het inschakelen van specialistische hulp door het CJG ondersteuningsteam als die hulp boven het mandaat van het CJG ondersteuningsteam gaat (bijvoorbeeld dure trajecten).

Samenstelling pool van experts

De centrale functionarissen in de pool van experts zijn een gedragswetenschapper/orthopedagoog, een eerstelijns psycholoog en een jeugdarts. Daarnaast zijn er deskundigen op afroep beschikbaar voor multidisciplinair overleg zoals bijvoorbeeld: jeugdpsycholoog, jeugdpsychiater, verslavingsexpert en experts uit de andere domeinen. De experts in de pool staan in denken en handelen 'los' van de eigen organisatie. De expertise van het team Integrale vroeghulp wordt ingevoegd in de pool van experts. Ook de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs kunnen gebruik maken van de pool van experts.

2.4. Doel?

Mensen met een ondersteuningsvraag in zo min mogelijk stappen zo snel mogelijk toeleiden naar de meest passende oplossing. De uitgangspunten daarbij zijn:

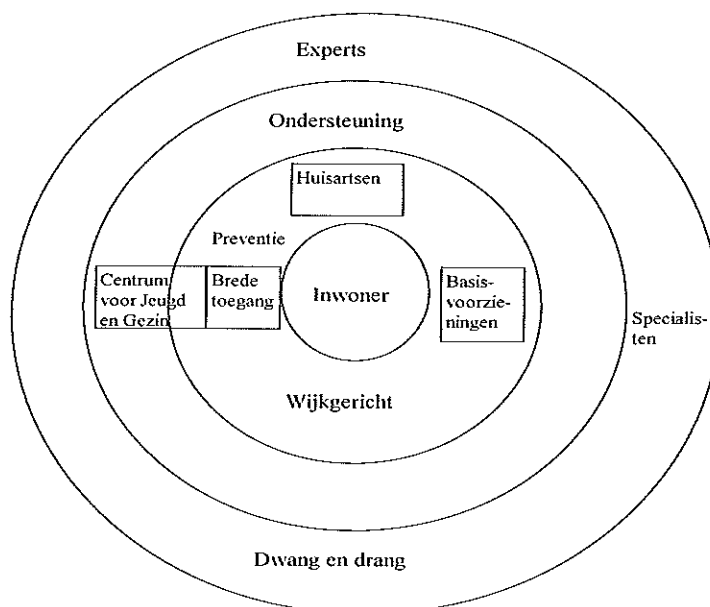
- Gebiedsgericht: door de toegang in de eigen leefomgeving van inwoners te organiseren is het beter mogelijk om andere oplossingen te bieden door op wijkniveau te verbinden met o.a. vrijwilligers
- Vraaggericht: de vraag van inwoners staat centraal
- Integraal: er wordt gekeken naar alle leefdomeinen om tot een passend ondersteuningsarrangement te komen volgens het maatwerkprincipe, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden van de inwoners en zijn/haar sociale netwerk
- Minder procedures en bureaucratie

2.5. Wat is het wensbeeld/eindbeeld van het CJG?

- De *afstemming en samenwerking* tussen de meitinkers en het CJG wordt vanaf 2014 vormgegeven in één brede toegang per woonservicezone. Besluitvorming over de *organisatie* van de brede toegang (bij wie zijn medewerkers in dienst, wie stuurt de brede toegang aan, etc.) volgt in 2015 en zal op zijn vroegst kunnen worden geëffectueerd in 2016.

2.5.1. Vanuit het perspectief van de inwoner

Het perspectief voor de inwoner kan als volgt worden weergegeven.

Hoe kan een inwoner het CJG vinden?

- Er is één centraal telefoonnummer en er is een website voor het CJG in Heerenveen. Deze bevat informatie over de brede toegang en een mogelijkheid om contact op te nemen met de (CJG preventiemedewerker in de) brede toegang.
- Fysiek gezien is er per woonservicezone een inlooppunt waar vanuit de toegang georganiseerd is. Daar kan bijvoorbeeld ook een spreekuur worden gehouden wanneer dat gewenst is.
- Elke woonservicezone heeft een brede toegang. Per zone kan het profiel van de CJG preventiemedewerkers in de brede toegang verschillen. De samenstelling (zie elders in dit stuk) van het CJG wordt ingericht op basis van het zwaartepunt van de ondersteuningsvragen van de inwoners. De CJG preventiemedewerkers zijn werkzaam op de vindplaatsen (scholen, peuterspeelzalen, kinderopvang) en zijn gemakkelijk te benaderen. De brede toegang werkt outreachend, komt bij mensen thuis en bij bijeenkomsten waar veel inwoners zijn.
- De gemeente, wijkraden en dorpsbelangen, veel instellingen en hulpverleners kennen de brede toegang en kunnen inwoners met hen in contact brengen.

Waar kan je voor terecht bij het CJG?

- Voor informatie en advies over opvoeden, opgroeien en gezondheid.

Hoe loopt het contact met de CJG preventiemedewerkers?

Als een inwoner een vraag heeft, kan een CJG preventiemedewerker een afspraak maken voor een gesprek. Dat kan thuis of op een vindplaats. Het is daarnaast mogelijk dat de brede toegang op eigen initiatief contact opneemt met een inwoner als er signalen zijn dat er ondersteuning nodig is.

Wat gebeurt er als een inwoner een vraag heeft neergelegd bij de brede toegang?

- Op grond van de vraag wordt gekeken welke medewerker van de brede toegang naar het gezin gaat. De medewerker zal doorvragen om meer zicht te krijgen op de

achtergrond, de context, het gezin e.d. Soms is informatie en advies geven voldoende. Vaak zal hij samen met de inwoner eerst de vragen en knelpunten op de verschillende leefdomeinen verkennen en vervolgens samen met de inwoner de mogelijkheden onderzoeken om het probleem zelf op te lossen, met behulp van het eigen sociale netwerk, of door te verbinden met vrijwilligersaanbod voor ondersteuning in de eigen buurt of wijk.

- Het verkennen van de knelpunten is iets anders dan een analyse maken van het daadwerkelijke probleem. Het eerste kan door de brede toegang gedaan worden en als blijkt dat er meer aan de hand is, wordt het ondersteuningsteam ingezet die vervolgens een echte analyse kan doen (gaat verder en dieper en leidt tot één kind, één gezin, één plan).
- De oplossing is altijd maatwerk. Het hangt af van de situatie. Geen geval is gelijk.
- Als er bij de oplossing hulp van een vrijwilliger nodig is, dan wordt dat direct geregeld. Dat geldt ook voor professionele hulp (individueel of collectief). De inwoner hoeft dat niet meer apart aan te vragen, maar krijgt hulp op basis van het gezinsplan. Het CJG ondersteuningsteam heeft mandaat om de benodigde ondersteuning te verlenen.

Wat gebeurt er als een inwoner een vraag heeft neergelegd die te complex is voor de brede toegang of het CJG ondersteuningsteam?

- Het kan zijn dat de situatie complex is en dat er specialistische kennis nodig is. In dat geval kan het CJG een beroep doen op de pool van experts. Niet doorschuiven van de inwoner, maar het aanschuiven van de benodigde deskundigheid is daarbij uitgangspunt.

Wat gebeurt er als er langdurige ondersteuning of begeleiding nodig is?

De medewerker van het CJG ondersteuningsteam maakt samen met de inwoner een plan voor het kind/gezin, blijft zo lang dat nodig is contactpersoon voor de inwoner voor alle ondersteuning en draagt indien gewenst zorg voor de coördinatie van deze ondersteuning. Het kan zijn dat er op grond van de problematiek besloten wordt een andere casusregisseur aan te wijzen. Ligt het accent op ondersteuning van kind en gezin dan zal dat een medewerker zijn van het CJG ondersteuningsteam. Ligt het accent op maatschappelijke ondersteuning of op ondersteuning bij werk en inkomen dan zal dat een casus klantmanager zijn van de backoffice van Wimo.

Ook langdurige ondersteuning is er uiteindelijk op gericht om de situatie in het gezin zodanig te normaliseren, dat de ondersteuning kan worden afgebouwd, dan wel dat het gezin de regie over de ondersteuning zelf op zich kan nemen. Door direct te beginnen met de meest effectieve ondersteuning (matched care) en daarnaast een plan te maken voor wat daarna nodig is, kan worden bereikt dat er snel zicht komt op de momenten van op- en afschalen.

Wanneer is een inwoner klaar bij het CJG?

- Als de inwoner van mening is dat de hulpvraag is opgelost of
- Het gezin in staat is zelf de regie te nemen over de eigen situatie.

Zijn inwoners verplicht om van het CJG gebruik te maken als ze hulp willen?

Nee, het is niet verplicht. Alleen als inwoners gebruik willen maken van specialistische hulp is toestemming nodig van het CJG ondersteuningsteam. Deze toestemming kan overigens ook worden gegeven door de huisarts, de jeugdarts of de medisch specialist. Mensen die gebruik willen maken van een algemene voorziening zoals het Algemeen Maatschappelijk Werk, het jongerenwerk, etc. kunnen rechtstreeks contact opnemen met deze voorziening. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld vrijwilligersinitiatieven waar inwoners direct zelf terecht kunnen.

Overigens geldt dat de professionals van deze drempelloze voorzieningen integraal naar alle leefdomeinen kijken en zo nodig afstemming zoeken met de brede toegang.

Wat kost het om van de brede toegang gebruik te maken?

Niets. De brede toegang is gratis; bij bepaalde vormen van ondersteuning kan een eigen bijdrage gevraagd worden.

2.5.2. Vanuit het perspectief van de zorgverlenende instellingen

Samenwerking CJG met huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten

De huisarts, de jeugdarts en de medische specialist houden volgens de Jeugdwet hun rol als doorverwijzer naar jeugdhulp. Er worden samenwerkingsafspraken gemaakt met de medische disciplines over het betrekken van het CJG bij het inzetten van specialistische hulp. Het uitgangspunt is dat de huisarts, de jeugdarts en de medische specialist voor doorverwijzing in samenspraak met het CJG kijken naar het gezinsplan. De ingeschakelde specialist jeugdhulp verifieert altijd bij het CJG of deze afstemming heeft plaatsgevonden en stemt zelf ook af. De inkoopcontracten worden conform deze werkwijze vorm gegeven. Ook is het belangrijk dat de zorgverzekeraar hierover – de samenwerking met het CJG voor het maken van het gezinsplan - afspraken maakt met de huisartsen.

Samenwerking met het onderwijs

Het onderwijs kan eveneens gebruik maken van de pool van experts. De besturen van het voortgezet onderwijs die samen werken aan het invoeren van het passend onderwijs hebben de intentie uitgesproken om hierin samen te werken met de gemeenten.

Samenwerking zorgaanbieders

Instellingen kunnen alleen specialistische ondersteuning verlenen als dat via het CJG zo is geregeld. Dat gebeurt steeds per individueel geval. Dat is een verschil met de huidige praktijk. Nu kunnen instellingen vaak zelf een aanvraag doen bij bijvoorbeeld het CIZ of Bureau Jeugdzorg voor een indicatie.

Instellingen die net als wij meer gebiedsgericht willen werken, willen graag weten vanuit welke inlooppunten we de toegang gaan organiseren. Dan kunnen zij daarop aansluiten. Voor de inwoners is het fijn als oplossingen in de eigen leefomgeving kunnen worden gerealiseerd. Om die reden juichen wij deze ontwikkeling toe.

2.5.3. Vanuit het perspectief van de gemeente

Waarom is de eenduidige gebiedsgerichte brede toegang belangrijk?

- om inwoners met hulpvragen beter te kunnen helpen. Beter is: persoonlijker, meer maatwerk, meer oplossingen in eigen leefomgeving en in minder stappen. En vooral: inwoners versterken zodat ze in de toekomst problemen zo veel mogelijk zelf kunnen oplossen.
- om te kunnen sturen op resultaten. Door meer te verbinden met oplossingen in de eigen omgeving en meer in te zetten op het versterken van de eigen kracht, moet het beroep op dure, specialistische zorg dalen. Dat is nodig om die ondersteuning te kunnen blijven bieden aan inwoners voor wie dit noodzakelijk is.

Waarom werken in woonservicezones en wat is de relatie met het beleid woonservicezones?

We willen dat de toegang goed toegankelijk is: de CJG preventiemedewerkers werken outreachend, dichtbij inwoners in de wijk of het dorp. Het is niet nodig om in elke wijk of elk dorp een eigen CJG te hebben. We kiezen voor logische gebieden. Dan ligt het voor de hand om aan te sluiten bij een gebiedsindeling op sociaal gebied die er al is, nl. de woonservicezones.

Elke indeling kent voor- en nadelen. Over de indeling in woonservicezones is indertijd goed nagedacht. De gemeente Heerenveen heeft 6 woonservicezones van elk ca. 8.000 inwoners. De mfa's die de afgelopen gerealiseerd zijn, vormen het natuurlijke ontmoetingspunt van een zone, maar ook andere instellingen zoals bijvoorbeeld zorginstellingen of sportaccommodaties kunnen deze functie prima vervullen.

Voor de doelgroep jongeren blijft een apart CJG-team in stand. Dit team werkt in de scholen voor voortgezet onderwijs en het Friesland College nauw samen met docenten en zorgcoördinatoren. Omdat jongeren minder gebonden zijn aan hun wijk of dorp, maar meer aan de school, is er voor gekozen dit team in stand te houden. Uiteraard vindt er regelmatig overleg en afstemming plaats met de medewerkers van de brede toegang in de woonservicezones, zodat zij op de hoogte zijn als een jongere uit hun gebied ondersteuning krijgt. Een registratiesysteem als Kedo kan hierbij behulpzaam zijn.

Vanuit welke fysieke plek werkt de brede toegang in een zone?

De brede toegang werkt waar mogelijk vanuit een natuurlijke ontmoetingsplek in een zone. Dat is vaak een multifunctionele accommodatie (MFA), zoals bijvoorbeeld in Jubbega en Oudeschoot. Als er geen MFA is, kan het ook een andere plek zijn waar activiteiten voor kinderen en ouders worden georganiseerd. Het zijn plekken waar inwoners en hulpverleners elkaar al regelmatig ontmoeten. Vaste CJG preventiemedewerkers zijn gekoppeld aan vindplaatsen en basisvoorzieningen.

Wat verwachten we van de brede toegang?

- Vraagverheldering op alle leefdoelgebieden door een huisbezoek en/of een inloopplek
- Het versterken van de zelfredzaamheid van de inwoners
- Het leggen van verbindingen in en met de gemeenschap
- Integrale cliëntondersteuning waar nodig
- Het signaleren van behoeften in de aangewezen zone c.q. wijk
- Opbouwen van (vrijwilligers-) netwerken, onderhouden van contacten en versterken van steunstructuren
- Het inzetten van specialistische ondersteuning als een andere oplossing niet voorhanden is

Samenstelling CJG

Het CJG is samengesteld uit – afhankelijk van het gebied en de problematiek – een aantal generalisten. Deze generalisten hebben gezamenlijk in ieder geval:

- Kennis van opvoeden, opgroeien en gezondheid (conform het competentieprofiel jeugdzorgwerker NJi).
- Kennis van het werken vanuit 'eigen kracht' en in staat zijn dit te stimuleren.
- Kennis op gebied van kinderen en jongeren met beperking.
- Systeemgericht werken (brede analyse kunnen maken met oog voor samenhang, eigen kracht, netwerk).
- Stabiliserende netwerken rondom gezin kunnen opbouwen en toerusting daarvan kunnen regelen.
- Oog voor de veiligheid van het kind (en het gezin).
- Kennis van het gebied.
- Aanjagen netwerken, coachen/aanspreken professionals basisvoorzieningen.
- Schakelen tussen de 'lijnen'.
- (School)maatschappelijk werk.
- Een gekantelde werkwijze.

Bovengenoemde functies worden ingevuld door 'gezinswerkers/generalisten met specifieke aandachtsgebieden'.

Welk mandaat hebben de medewerkers van de brede toegang en het CJG ondersteuningsteam?

Medewerkers hebben mandaat om oplossingen te organiseren en toe te wijzen. Te denken valt aan mantelzorgondersteuning, inzet van ondersteuning door vrijwilligers, verwijzen naar algemene voorzieningen, maar ook het verlenen van lichte (pedagogische) ondersteuning en het erbij halen van specialistische hulp.

De schaal van het CJG

Het CJG heeft een omvang die zo groot is dat de omschreven taken en functies effectief en efficiënt kunnen worden uitgevoerd, maar zo klein dat de teamleden elkaar kennen en goed weten te vinden in de samenwerking. De grootte van het gebied kan variëren tussen 8.000 en 15.000 inwoners. Voor Heerenveen wordt gekozen voor de indeling van de woonservicezones. Het is belangrijk om aan te sluiten bij natuurlijke gebieden/leefroutes en dat er wordt gewerkt met vaste contactpersonen op wijk-/dorpsniveau, zodat er voor de burger sprake is van 'een bekend gezicht'.

Het aantal CJG preventiemedewerkers in de brede toegang is van verschillende factoren afhankelijk, bijvoorbeeld van het aantal inwoners (uitgesplitst in kinderen/jongeren en volwassenen) en de problematiek in het gebied. Er zijn nog weinig gegevens beschikbaar van vergelijkbare teams in andere gemeenten. De meeste informatie komt van sociale wijkteams met een breder werkterrein dan alleen jeugd.

Als er wordt uitgegaan van één brede toegang per woonservicezone (gemiddeld 10.000 inwoners), dan zijn er in totaal maximaal drie à vier medewerkers per zone nodig: twee meitinkers en één of twee CJG preventiemedewerkers.

Is er ook een backoffice?

Voor het CJG fungeert het ondersteuningsteam als zgn. backoffice. De medewerkers kunnen zelf specialistische ondersteuning erbij halen wanneer zij dit nodig achten. De pool van experts kan hierin adviseren. Zie ook elders in deze nota.

Hoe stuurt de gemeente op het CJG?

De gemeente stuurt het CJG niet direct aan. Dit gebeurt door de organisaties die de medewerkers leveren. Door subsidie- en inkoopafspraken stuurt de gemeente op resultaten.

Voor de toekomst wordt op regionaal niveau gezocht naar een juridische rechtsvorm. Hierover zijn binnen de regio Zuidoost uitspraken gedaan. De organisatie waar het CJG onderdeel van wordt (en eventueel de pool van experts aan verbonden is), kan op veel verschillende manieren vormgegeven worden. Er zal een passende organisatie- en rechtsvorm gezocht moeten worden. Belangrijke criteria bij het kiezen van een geschikte vorm zijn:

- De organisatie waar (onder andere) de gebiedsteams onderdeel van zijn heeft rechtspersoonlijkheid;
- De gekozen organisatie- en rechtsvorm faciliteert een hoge mate van gemeentelijke sturing op gebiedsteams op lokaal niveau;
- Een onafhankelijke positie (zonder institutionele belangen) van de gebiedsteams;
- Een robuuste, solide organisatie (van de gebiedsteams);
- De mogelijkheid tot het behalen van schaalvoordelen voor inkoop (voor de gebiedsteams) door samenwerking tussen gemeenten;
- Een organisatievorm die fiscaal voordelen, dan wel geen nadelen, oplevert;
- Een organisatievorm die als juridisch houdbaar gekwalificeerd kan worden;
- De organisatie- en rechtsvorm beperkt het risico op overgang van onderneming waar mogelijk.

Er zijn globaal twee lijnen waarlangs gekozen kan worden voor een organisatie- en rechtsvorm, namelijk het niveau waarop de organisatie werkt (lokaal, lokaal met regionale samenwerking, regionaal) en de rechtsvorm (stichting, coöperatie en vereniging, naamloze en besloten vennootschap en onderdeel van de gemeente).

Op basis van bovenstaande criteria en lijnen waar langs gekozen kan worden zijn er twee modellen waar de voorkeur van de regio Zuidoost naar uitgaat. Deze twee modellen zijn:

1. een lokale organisatie (met een lokaal bepaalde en daarmee waarschijnlijk uiteenlopende rechtsvorm) van de gebiedsteams (en eventueel aangevuld met

andere taken, zoals het CJG), met regionale samenwerking in de vorm van een door de lokale organisaties opgerichte vereniging/coöperatie of ingehuurd servicebureau, waarbij de gemeente een (subsidie- of inkoop)relatie heeft met de lokale organisatie;

2. een regionale stichting met gebiedsteams per gemeente, waarbij de gemeenten ieder voor zich een subsidie- of inkooprelatie hebben met de regionale stichting.

De wethouders van Zuidoost hebben een voorkeur uitgesproken voor de eerste vorm, maar besloten om beide varianten verder uit te laten werken. Deze uitwerking volgt op een later moment. Overigens is ten aanzien van de JGZ uitgesproken dat deze onderdeel blijft van de Veiligheidsregio.

Relatie met drang en dwang en Sociaal Team

Op provinciale schaal (alle 24 Friese gemeenten) wordt samen met aanbieders gewerkt aan een zgn. Omvormingsplan. Hierin worden de afspraken die zijn gemaakt in het regionaal transitiearrangement (RTA) concreter uitgewerkt. Eén van de thema's in het Omvormingsplan is de positie van dwang en drang ten opzichte van de gebiedsteams. Op het gebied van dwang en drang, nu bij Bureau Jeugdzorg belegd, zullen gezamenlijke afspraken moeten worden gemaakt als het gaat om inkoop/subsidie. Voor het organiseren van dwang en drang is de schaal van één of enkele gemeenten onvoldoende. Zodra het Omvormingsplan is gerealiseerd kan op lokaal niveau de aansluiting met dwang en drang worden vorm gegeven.

Hoe betalen we het CJG?

- uit de bestaande budgetten die de gemeente nu ontvangt voor het CJG. Vanaf 2015 kan een deel van de dan beschikbare middelen voor jeugdhulp worden ingezet voor het CJG.
- de werkwijze bij de toegang moet zodanig zijn, dat we besparen op dure professionele specialistische zorg zonder dat het ten koste gaat van de klanttevredenheid. Als de brede toegang goed functioneert, is het een investering in effectieve én goedkopere ondersteuning die rendabel is. Hiermee blijft de specialistische ondersteuning beschikbaar voor de inwoners die dit nodig hebben.

3. Hoe pakken we het aan om het wensbeeld over het CJG werkend te maken?

Na bestuurlijke vaststelling van deze nota door het college, kan een uitvoeringsplan worden gemaakt waarin de stappen worden beschreven naar doorontwikkeling van zowel de huidige 'een-tweetjes' naar de functie van CJG preventiemedewerker, als van de Werkplaats naar het ondersteuningsteam.

Praktische vragen die in het uitvoeringsplan worden meegenomen zijn onder meer:

- Hoe gaan we de toegang optimaliseren en werken met één registratiesysteem?
- Hoe geven we de integratie met de andere domeinen vorm zodat we voor alle 0-100 jarigen integraal kunnen werken?
- Hoe verhoudt de toegang zich tot andere gemeentelijke loketten, zoals het KCC?
- Hoe gaan we met de huisartsen samenwerken?
- Hoe werken we de rol van gezinswerker verder uit?
- Hoe borgen we de diverse expertises die er nu bestaan?
- Hoe vormen we teams die echt gebiedsgericht zijn?
- Er is ook een scholenteam gestart, een doorontwikkeling van de Werkplaats in samenwerking met vier voortgezet onderwijs/MBO scholen in Heerenveen. Hoe verhoudt dit scholenteam zich tot een wijkteam?
- Hoe wordt er op- en afgeschaald naar de 2e lijn: hoe zorgen we voor zo min mogelijk wachttijd en een vloeiend zorgpad voor cliënten?
- Wat is er nog nodig als eventuele 'indicatie'?

De uitwerking van de pool van experts zal naar verwachting gebeuren binnen de regio Zuidoost-Friesland. De positie van dwang en drang, en daarvan afgeleid die van het Sociaal Team, zal worden uitgewerkt in het Omvormingsplan dat op regionaal niveau, met alle 24 Friese gemeenten, wordt opgesteld.

Richtdatum voor de start van de brede toegang is 1 september 2014.

